

גיליון מספר 29 – נובמבר 2014

טיפים שימושיים לכתיבה - משולחנו של צוות העברית באכסניית הלשון במכללה¹

התאהבתי בה..... בלשון העברית!

והפעם: הפוך על הפוך

**על מילים ועל שורשים המציינים במשמעותם דבר והיפוכו
מילים ושורשים אלה מכונים הפְּיִים או הפוכים**

משמעות הפוכה:

בהוראה חיובית: רפואה, תרופה - אולי יֵעָתֵר ה' לָנוּ וְיִשְׁלַח לָהּ מְשֻׁמִּים מְזוּר וּתְעַלָּה (עגנון אלו כ"ד); במשמעות רטייה, תחבושת - אין-דן-דינך לְמְזוּר, רְפָאוֹת תְּעַלָּה אֵין לָךְ (ירמיה ל י"ג).

מזור

בהוראה שלילית: חולי, מחלה - וַיָּרָא אֶפְרַיִם אֶת-חֻלּוֹ וַיהוָה אֶת-מְזוּרוֹ (הושע ה י"ג). על פי פירוש הרטום בעריכת קאסוטו: מזור בפסוק זה משמעו מכה, כלומר מכתו.

בהוראה חיובית [קלס ב]: לשבח, להלל - לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חֲבִיבִין לְהוֹדוֹת לְהִלָּל לְשִׁבְחָם...לְעֵלָה וּלְקִלְס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִיִּים הָאֵלוּ (פסחים י ה; הגדה של פסח).

לקלס

בהוראה שלילית [קלס א]: לקלל ללעוג, לעג חרפה - תְּשִׁימֵנוּ חֲרָפָה לְשִׁכְנֵינוּ לְעַג וְקִלְס לְסַבִּיבוֹתֵינוּ (תהילים מ"ד ט"ו).

בהוראה אחת: קנה תבואה - וַיִּרְדּוּ אַחֵי-יוֹסֵף עֶשְׂרֵה לְשָׁבֵר בָּר מִמְצָרִים (בראשית מ"ב ג).

בהוראה שנייה: מכר תבואה - וְהִרְעֵב הָיָה עַל כָּל-פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת-כָּל-אֶשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם וַיַּחֲזֵק הָרָעֵב בְּאָרֶץ מִצְרַיִם (בראשית מ"א נ"ו). על פי פירוש הרטום בעריכת קאסוטו: לשבור מראה על מכירה או קנייה של מזון.

לשבור

בהוראה אחת: להוציא, לנער, לסלק אבק - אֲבַקְנוּ אֶת הַשְּׁטִיחִים לְקִרְאֵת הַשַּׁבָּת.

לאבק

בהוראה שנייה: לפזר אבקה - מְאַבְּקִין, מְעַשְׂנִין (אֶת הָאֵילָנוֹת) עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה (שביעית ב ב).

בהוראה חיובית [עזב ב]: עזרה, תמיכה, התחברות - כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֶׁנֶּאֱדָר רֶבֶץ תַּחַת מְשָׁאוֹ וַחֲדַלְתָּ מְעֻזָּב לוֹ עֻזָּב תְּעֻזָּב עִמּוֹ (שמות כ"ג ה). על פי פירוש הרטום בעריכת קאסוטו: הימנע מלעזוב, מלהניח את שונאך במבוכה.

לעזוב

בהוראה שלילית [עזב א]: נטישה, התרחקות, הסתלקות - עַל-כֵּן יַעֲזֹב-אִישׁ אֶת-אִבּוֹ וְאֶת-אִמּוֹ (בראשית כ כ"ד) תוֹרְתִי אֶל-תְּעֻזְבוּ (משלי ד ב).

¹ ד"ר עדית שר; תודה לד"ר מימון כהן.

שינוי משמעות בשינוי הבניין:²

- **חֵכָר** - שכר קרקע או רכוש או זכות לדבר לתקופת זמן במחיר כלשהו.
- **הַחְפִּיר** - מסר את זכות השימוש בנכס כלשהו לתקופת זמן תמורת תשלום.
- **לָוָה** - לקח מאחר כסף, סחורה ודומיהם, כדי להחזיר את תמורתו או את השווה לו בערכו; לא אותו גופו.
- **הַלְוָה** - נתן לאחר כסף, סחורה או דבר מה, כדי שיחזיר לו את תמורתו או את השווה בערכו.
- **שָׂאל** - ביקש וקיבל חפץ מחברו, על מנת להשתמש בו ולהחזירו לאחר זמן.
- **הַשְׂאִיל** - נתן לאחר חפץ, על מנת שישתמש בו ויחזירו לו לאחר זמן מבלי לשלם בעדו שכר.
- **שָׁכַר** - הזמין אדם לעבודה או קיבל זכות שימוש בדבר לתקופת זמן בתשלום קצוב.
- **הַשְׁכִּיר** - מסר את זכות השימוש בדבר בתשלום קבוע לתקופת זמן.